

mammadaba

Dzīvo Latvijas valsts mežos

Dabas takās

"Latvijas valsts meži" un mammadaba gaida tevi ciemos!

SPRIEDZES FILMA

SAPŅU ĶĒRĀJS

VIŅŠ NOTVER TO,
PAR KO MĒS BAIDĀMIES DOMĀT

PRODUCENTS: LATVIJAS VALSTS MEŽI REŽISORS: MAMMADABA GALVENAJĀ LOMĀ: BRIEDIS LĪKRAGS
LOMĀS: VISI BRIEŽI SKAŅU INŽENIERIS: NAKTS ŠALTIS GAISMU OPERATORS: PILNMĒNESS TĒRPU MĀKSLINIECĒ: MAMMADABA

KATRU DIENU BEZ MAKSAS LATVIJAS VALSTS MEŽOS

WWW.MAMMADABA.LV

Ar sapni par pavasari

Skatoties, ar kādu prieku rudens vējš plūkā vēlinās, spītīgi zaros aizķerušās lapas, kā baltas sniega pārslas palēnām apsedz pļavas, siltā segā ietin purvus, ieķeras priežu spurainajos cekulos un izrotā eglītes, jums varbūt šķitīs dīvaini saņemt jauno Mammadaba žurnālu, kurā izskan aicinājums doties dabas takās, izbaudīt reibinošās purva smaržas, ložnāt pa mežoniem straujupes krastiem vai izstaigāt cilvēka roku neskarta meža stūri Gaujas vecupes krastā. Bet ziema jau ir tāds laiks, kad var ļauties sapņiem, izdomāt, kurp doties, kad upe būs atbrīvojusies no ledus važām, kad purvs tīsies maigi rozā dzērvenziedu mākonī, kad Gaujas malā jauns pumpurs atkal plauks cerību pilnā zarā. Jo rati jātaisā ziemā, tā taču ir veca patiesība. Kā savu dārzu mīlošs dārznieks ziemā sakrāj sēklas un plāno, kur tās sēs un stādīs pavasarī, tā ceļnieks ziemas spelgonī sapņo par takām, kurās staigās vizbulīšu un ievziedu laikā. Un saņņot taču ir tik skaisti!

Es te vēl atgriezīšos

2. lpp.

Purva burvja apartamentos

6. lpp.

Neskartās dabas taka

10. lpp.

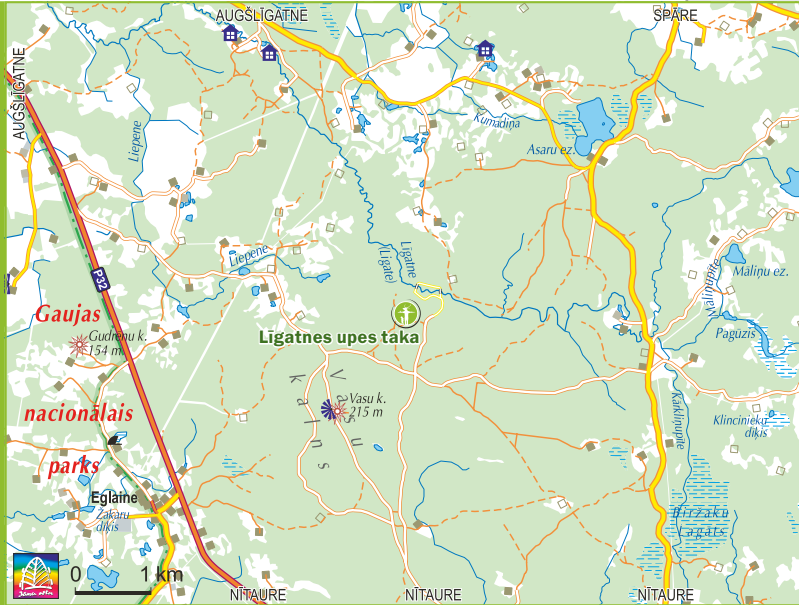

**Es te vēl
atgriezīšos**

Līgatnes upes taka

Nītaures pagasts
Amatas novads

Rīga–Nītaure 80 km
Augšlīgatne–Nītaure 17 km

*“Dziļi gravā Līgatne
Gaujai ziedus nes.”*

Jūlijs Vanags

Līgatne (saukta arī Ligate) ir dīvainā upe, kurā ūdens mutuļo pār akmeņu krāvujiem, kaut ko savā nodabā buras, uz kaut ko baras un jau pēc brītiņa klusi čukst maiguma pilnus vārdus ievām, kas pārliekušās pāri straumei. Jā, maigums kopā ar rasas pērlītēm te sabiris katrā zirnekļa tīmeklī. Un skaisti te ir visos gadalaikos.

Gribat redzēt šo krāšņo upi? Tad brauciet uz Līgatnes upes taku. Tikai nesajauciet ar Līgatnes dabas taku, kas gan arī noteikti ir jāapskata. Taču šoreiz dosimies aplūkot mežonīgāko, cilvēka roku mazāk skarto Līgatnes upes posmu Nītaures pusē.

Kā atrast ceļu? Braucot no Rīgas, Līgatnē jāievēro pagrieziens pa labi Nītaures un Skrīveru virzienā. Pēc kilometriem pieciem pie autobusa pieturas “Ķigari” ceļa kreisajā pusē pagrieziens un norāde – Līgatnes upes taka 6,1 km. Taču uz takas sākumu var nokļūt arī no Nītaures, tad jābrauc pa meža ceļu Pellēni–Būdas.

Nītaure bez taurēm un tauriem

Nītaure ērti izvietojusies Mergupes krastos. Vietas diezgan, te nav jāspiežas kaimiņam virsū, var iekārtoties kādā gleznainā upes līkumā, kāda pakalna pavēnī. Nītaures vēsture sākusies ap 1277. gadu, kad Livonijas ordeņa mestrs Valters fon Nortekens skaistajā vietā uzcēla cietoksni, bet apdzīvotā vieta pie Nītaures muižas centra sāka veidoties 19. gadsimta otrajā pusē, kad muižas īpašnieks izdalīja apbūves gabalus. Nītaure auga un attīstījās, līdz 1925. gadā tai tika piešķirts biezi apdzīvotas vietas statuss.

Nītaurē ir ko redzēt. Lielā parka malā lepna stāv Fermonu dzimtas pils, kas 1905. gada nemieros tika nodedzināta, pēc tam atjaunota, un nu tajā darbojas skola. Nītaurē tiek atjaunota pirmā akadēmiski izglītotā latviešu arhitekta Jāņa Baumaņa projektētā pareizticīgo baznīca. Viesu nams "Nītaures dzirnavas", kas iekārtots 19. gadsimta beigās celtā ūdensdzirnavu ēkā, piedāvā plašas atpūtas iespējas.

Straujā upīte

Nītaures līganajos purvājos no Mežēku ezeriem iztek Līgatnes upe, kas rakstos pirmoreiz pieminēta jau 1630. gada arklu revīzijā. Teika stāsta par vēl senākiem laikiem, kad uz Lakšu kalna bijusi muižiņa, kurā dzīvojis bagāts kungs. Reiz, atgriezdamies no ļaužu pēršanas, viņš zelta kariatē braucis gar Mežēkas ezeru. Ezers pēkšņi aizstiepies priekšā pajūgam, un zirgi, satrūkušies no kāda ubaga ceļa malā, ierāvuši kungu melnajā atvarā. Pats Dieviņš esot kungu iegrudis ezerā par tā melnajiem darbiem. Ezers tūlīņ sarāvies mazāks, bet kļuvis ļoti dziļš, un no tā iztecējusi upe.

Līgatnes upe ir tikai 31 kilometru gara, taču strauja gan – upes vidējais kritums ir 5,8 m/km, bet lejas posmā pat 6,6 m/km. Straujo skrējieni upe sāk 206 metrus virs jūras līmeņa, bet pie ietekas Gaujā Līgatnes pagastā jau nolaidusies līdz 17 metriem virs jūras līmeņa. Augštecē lejpus Nītaures–Spāres ceļa tiltam Līgatne četrus kilometrus tek pa 45 metrus dziļo Elles (Bada) gravu.

Krietnu gabaliņu Līgatnes upe līkumo cauri Nītaures silam, kur upes straujo ūdeņu izgrauztajā gravā pavasaros sniegs saglabājas vēl tad, kad augstāk jau zied zilās vizbulītes. Vēlāk upe tinas balto ieviedu lakatā, bet vasaras vidū pāri gravai veļas Sarkanajā grāmatā ierakstīto gaiši violeto mēneseņu smaržu mākonis.

Upē ietek daudz avotu, tās ūdens vienmēr ir tīrs, auksts un, kā jau tādās straujūdens upēs mēdz būt – bagāts ar skābekli. Te labi jūtas foreles un alatas, pārvarot slūžas netālu no ietekas Gaujā, uz nārstošanas vietām cenšas nokļūt laši un taimiņi. Upes neskartos krastus savam riestam izvēlējušies medņi, bet lūši, kuriem arī pa prātam biezie brikšņi, pēc kārtīgām vakariņām mēdz nākt uz upi veldzēt slāpes.

Sensenos laikos Vaļņu kalnā, vienā no augstākajām Nītaures vietām, augusi liela egle, no kuras taurētājs vērojās apkārtni un ziņojis par ienaidnieka tuvošanos. Kādu reizi viņš aizsnaudies, un taure izslidējusi no rokām. Atmodies, ieraudzījis ienaidnieku jau pavisam tuvu, gribējis ziņot par briesmām, bet taures nav. Tad viņš iekliedzies: "Nicht taur!"

Citi gan stāsta, ka pie nosaukuma rašanās vainojami tauri, kuri kādreiz šajā apkārtne bijuši visur, tikai Nītaurē ne.

Līgatnes upes taka

Upes krasti visā tās garumā ir krāšņi, gravām, iežiem un kraujām bagāti, neskarti un vietām diezgan mežonīgi. Lai šo neparasto skaistumu varētu izbaudīt ar ērtībām, nebaidoties noript lejā pa krauju, AS "Latvijas valsts meži" Vēru iecirknī gleznainā upes krastā 2005. gadā izveidota divus kilometrus gara taka. Bet tā nav vienkārša taka! To varētu saukt par neparasto izjūtu taku. Pamatīgas, apsūņojušas egles, dziļa grava, strauja upe, kurā kā zaļi nāras mati plandās uz akmeņiem saaugušās aļģes, rada īpašu sajūtu.

Straujo, gandrīz trīsdesmit metru augsto kāpumu pārvarēt palīdz kāpnes. Tomēr piekusāt? Labi, apsēdieties uz soliņa un izbaudiet, kāda ir sajūta, sēžot gandrīz vai virs koku galotnēm un dzirdot, kā lejā pār akmeņiem traucas nenogurdināmā upe. Laipa ved pāri slīkšņainākai vietai, vienā virzienā upei pāri uzbūvēts romantisks tiltiņš, taču atpakaļceļā Līgatnīti nāksies šķērsot pa milzum lielu nokritušu koku.

Nē, nav ne grūti, ne bailīgi, tomēr ātri tas neiet. Rudenī soļi jāspēr uzmanīgi, jo zem krāšņās lapu segas takas dēļi var būt slideni, un arī cūcenes, kas izaugušas uz paša celiņa, neļauj braši bradāt. Pavasarī solis kļūst gausāks, vērojot vizbulīšu klājienu, vasarā jāaplūko, kā, pār akmeņiem draiski lēkādamas, saulē mirdz ūdens šjakatas, jāpapēta bebru dambis, kas uzcelts vien pāris metru no pāri upei nokritušā koka.

Atceļā pļaviņā piesēdiet pie lielā koka galda, iedzeriet līdzpaņemto tēju un apēdiet pusdienmaizīti, jo svaigais gaiss un pastaiga būs patīkami nogurdinājusi.

Un tad jūs noteikti nodomāsiēt – es te vēl atgriezīšos!

Purva burvja apartamentos

Niedrāju–Pilkas purvs

Pāles pagasts
Limbažu novads

Rīga–Pāle 115 km
Limbaži–Pāle 25 km
Salacgrīva–Pāle 25 km

Valsts nozīmes dabas liegums Niedrāju–Pilkas purvs atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijā, tā ir Eiropas nozīmes aizsargājama dabas teritorija, kas iekļauta *Natura 2000* sarakstā.

Svētupes krastos

Pāles pusē galvenās dabas bagātības ir meži, auglīgā zeme, kūdra, ūdens un purvi. Gleznainā lašupe Svētupe savā tikai 58 km garajā skrējienā redz gan purvainus plašumus, gan smilšakmens iežus, bet cauri senajai Vidzemes lībiešu apdzīvotajai vietai Pālei tā līkumo pa desmit metrus dziļu gravu. Ainavu papildina Svētupes pieteka Pērļupe, uz kuras uzpludināti zivju dīķi, un Niedrāju–Pilkas purvs ar daudziem mazajiem ezeriņiem.

Ja ceļš jūs atvedis uz šo pusi, noteikti jāaiziet uz Pāles pagasta novadpētniecības muzeju, jāapskata Pāles evaņģēliski luteriskā baznīca un Pāles skola.

Pāles novadpētniecības muzejs vecajā Kalnakrogā ir vienīgais muzejs Latvijā, kurā ir iespējams uzzināt ne tikai par Pāles un tās apkārtnes vēsturi un ievērojamākajiem novadniekiem (piemēram, rakstnieku un Dikļu dziesmu svētku rīkotāju Juri Neikenu), bet arī par Vidzemes lībiešu sarežģītajiem likteņiem.

Pāles skola, kas tapusi pēc arhitekta Arnolda Čuibes projekta, ir viens no izcilākajiem 30. gadu skolu celtniecības paraugiem Latvijā.

Pāles evaņģēliski luteriskajā baznīcā atrodas izcilā latviešu gleznotāja Augusta Annusa altārglezna "Kristus svētī bērnu".

Vēl jāapskata

- * Drieliņu muižas parkā pagasta dižākais, 6,4 metrus resnais ozols.
- * Ārciema parks – dabas aizsardzības objekts, kurā aug 21 vietējo un 37 ievesto koku sugas.
- * Svētupes Lībiešu upurālas un to apkārtnes neparastie objekti (laivas veida akmens krāvumi, enerģētiskie akmeņi u. c.).

Kur sūnu sega saulē silst

Pālē atradīsiet norādi, kas aicina apmeklēt Niedrāju–Pilkas purvu. Nav tālu, kādi pieci kilometri, arī nomaldīties nav iespējams – ik pagriezienā norāde. Beigu posmā ceļš ved pa bijušā Smiltenes–Valmieras–Ainažu šaursliežu dzelzceļa uzbērums, kas Niedrāju–Pilkas purvu šķērso DA–ZR virzienā.

Būsiet jau ievērojuši, ka purva brīšana mūsdienās ne vienmēr nozīmē, ka jāmeklē garie gumijas zābaki. Arī Niedrāju–Pilkas purvu var izstaigāt sausām kājām, it īpaši pēc tam, kad 2011. gadā pēc deviņu gadu kalpošanas vecā apses dēļu laipa ir atjaunota vēl platāka un stabilāka. Nepilnu kilometru garā taka pa diviem radiāli vēršiem stariem ved uz purva salu, kurā pie nelieliem purva ezeriņiem uzbūvēta trīs metrus augsta skatu platforma. Ej prātīgi pa taku un pacel acis – nezin, ko akacis sacīs!

Ir jau mazliet dīvainā sajūta, staigājot pa purvu, kas zilajām lāmu acīm šo pasauli skata jau septīto gadu tūkstoši.

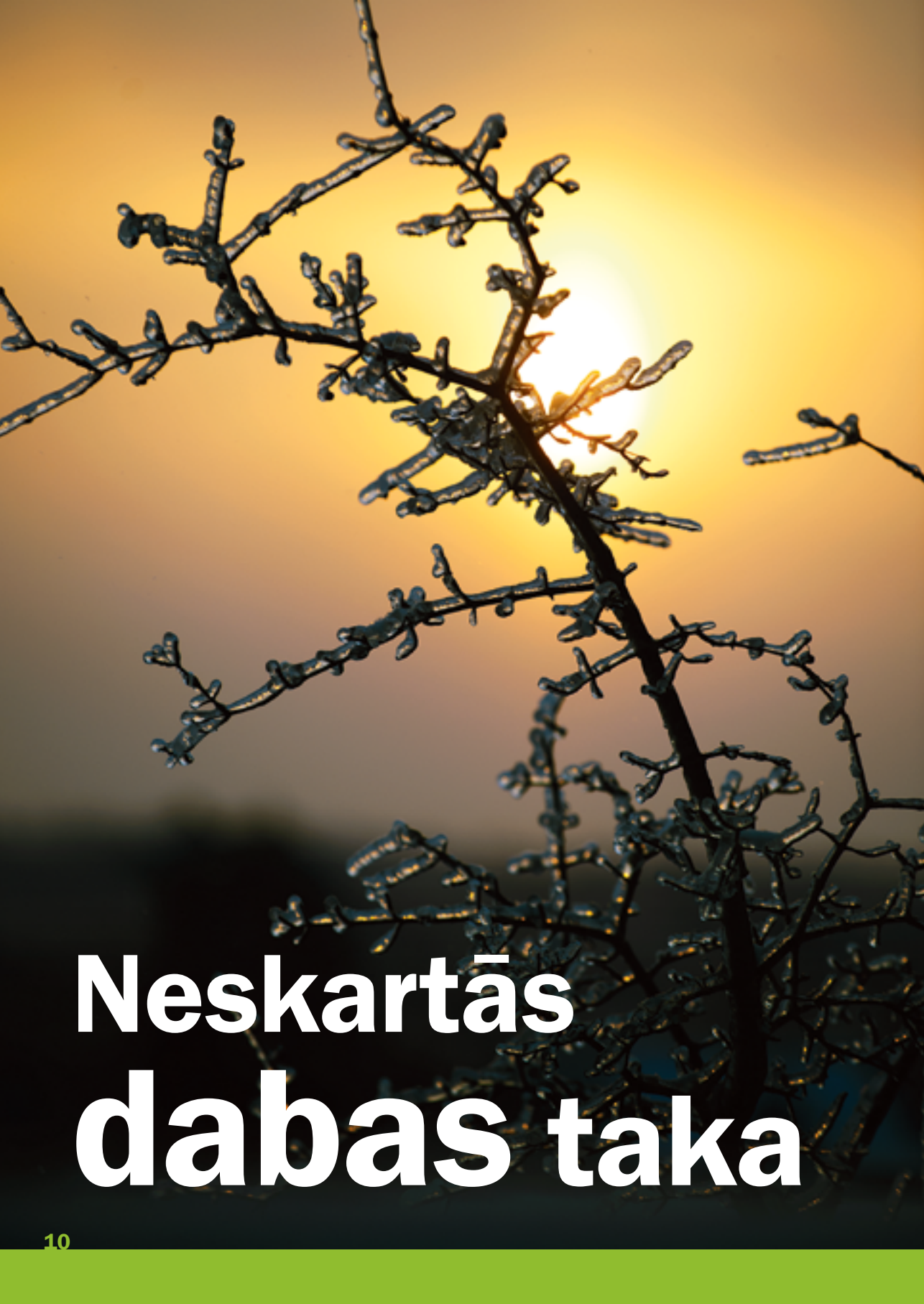
Kā veidojas purvs? Niedrāju–Pilkas purvs ir augstais (sūnu) purvs ar lāmu ezeriņiem. Grūti noticēt, ka zem kājām ir sešus metrus biezs kūdras slānis, bet spocīgās, pat cilvēka augumu nesasniegušās priedītes jau pārkāpušas simt gadu sliekšni. Raugoties smalkām krāsu niansēm bagātajā ainavā, apšaubāma šķiet atziņa, ka purva augu valsts ir visai nabadzīga – tikai kādi 12–15 ziedaugi, jo sūnu purvos var izdzīvot tikai tādas sugas, kurām ir minimālas prasības pēc minerālvielām. Toties sfagnu sūnas savos audos spēj uzskūt 10–20 reižu vairāk ūdens, nekā tās sver sausā stāvoklī.

Un, protams, smaržo tvīkstošie, reibinoši noslēpumainie vaivariņi, pūkojas baltie spilvu kamoliņi, sartos sānus briedina dzērvenes, mazliet tālāk tumst zilenes, nedaudz skumji, sārti violeti zied virši, rasene mēģina notvert kādu izklaidīgu mušu, tādējādi kompensējot minerālvielu trūkumu, uz ciņiem satupuši ķērpji un savas spurainās galviņas pacēlušas mazas, spirtgas un augtgrībošas priedītes.

Kas teicis, ka purvā ir drūmi vai skumji? Kāpēc pasakās stāsta, ka purvu par savu mājvietu izvēlēties velns? Drīzāk šķiet, ka te dzīvo labais purva burvis, kurš rūpējas, lai viņa valdījumos nekad netrūktu ne krāsu, ne smaržu, lai te labi justos visa dzīvā radība, kas par savām mājām izvēlējusies tieši purvu.

Lai gan purvā parasti ir rēns un kluss, var dzirdēt, kā te kūsa dzīvība, kaut kur tālumā čaukst, čab un čivina. Purvs ir nozīmīga uzturēšanās un ligzdošanas vieta daudziem putniem – dzērvei, sudrabkaijai, kajakam. Ja paveiksies, ieraudzīsiet arī melno stārķi, sējas zosi, ķīķi, mazo ērgli, rubeni, mežirbi, dzelteno tārtiņu vai trīspirkstu dzeni. Tikai pašu purva burvi neredz, tas ieaijā akačus ziemas miegā un sapņo par pavasari, kad viss plašums būs jāiekrāso rozā toņos.

Neskartās dabas taka

Zīles dabas taka

Zīle
Valkas pagasts
Valkas novads

Rīga–Smiltene 135 km
Rīga–Valka 170 km
Valka–Zīle 5 km
Smiltene–Zīle 35 km

Zīles dabas taka atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā – aizsargājamo ainavu apvidū “Ziemeļgauja”, kas gandrīz 22 tūkstošu hektāru platībā ietver Gaujas senleju un tai piegulošos mežus no Valmieras līdz Gulbenes un Alūksnes novadu robežai. Ziemeļgaujā sastopami 24 dažādi Latvijā un pasaulē īpaši aizsargājami mežu, pļavu un purvu biotopi, te dzīvo 134 retas un apdraudētas sēņu, ķērpju un dzīvnieku sugas. Teritorija iekļauta Eiropas Savienības aizsargājamo teritoriju tīklā *Natura 2000*.

Zīles dabas taka

Brauciet kilometrus 35 pa Smiltenes–Valkas ceļu, līdz šķērsosiet Gaujas tiltu, tad pie autobusa pieturas “Zīle” (SIA “Ievīņas”) nogriezieties pa labi, un jau pavisam drīz būsiet pie Zīles takas sākuma.

Jūs gaida lieliska 2,3 km gara pastaiga gar Gaujas vecupi, pa nogāžu mežiem, jauktiem ozolu, gobu un ošu mežiem upju palienēs. Šādu taku var izstaigāt pusotrā stundā, taču ierēķiniet vairāk laika, jo gribēsiet taču ozola dobumā mēģināt saskatīt reto praulgrauzi vai lielo krāšņvaboli, pavērot, kā cilvēku iztraucēts, bebrs dusmīgi ienirst ūdenī, kā varens, veselu sprīdi garš gliemezis pāri dēļu laipai cienīgi mēro ceļu uz mājām.

Uzmanību! Pastaigai pa Zīles dabas taku izvēlieties ērtus un piemērotus apavus! Mitrā laikā tiltiņa dēļi var būt slideni!

Gar taku novietoti 12 stendi ar informāciju par biotopiem, tiem raksturīgajiem augiem, dzīvniekiem un kukaiņiem – interesantie teksti arī jāizlasa. Gājēju ērtībai uzcelti tiltiņi, uzbūvētas skatu platformas un izvietotas norādes, atliek tikai izbaudīt pirmatnējā meža nesamāksloto skaistumu. Un te ir skaisti vienmēr – gan pavasarī, kad zied vizbulītes, kad pumpuri vēl tikai gatavi vērties saulei un labi saredzami koku varenie stumbri, gan zelta rudenī, kad lapu košās krāsas spoģuļojas vecupē. Neparastas sajūtas pārņem vēlā rudenī, kad koki, lapas krāšņā paklājā noklājuši uz takas, snaiķsta grubuļaino zaru rokas cerībā, ka drīz sniegs visu ietīs baltā, pūkainā lakatā.

Ozoli vecupes krastā

Mazs ieskrējienis cauri priežu mežam, un esam pie Gaujas vecupes. Gauja jau nekur nav taisno ceļu meklētāja, taču Valkas novadā tā ir īpaši likumaina, attekām un vecupēm bagāta – to šeit ir vairāki simti. Vecupju krastos, kas pavasara palos saņem daudz barības vielu, augsne ir auglīga, tāpēc šeit augu sega ir bagātīga un koša visu gadu. Arī platlapju kokiem patīk augt vecupju krastos, tāpēc te var redzēt jauktus ozolu, gobu un ošu mežus. Palieņu mežos koku stāvu veido arī vīksnas, apses un melnalkšņi, bet pavasaros, kad vēl nav saplaukušas lapas, kas aizsedz saules gaismu, te krāšņi zied zilās vizbulītes, mazpurenītes, meža zeltstarītes, blīvguma cīrulītis un vēl daudz citu augu.

Vasarā upju palieņu un nogāžu mežos sazaļo Latvijā ne pārāk bieži sastopamā parastā strausparde, kuras lapas veido piltuves formu. Papardes vidū aug īpašas auglīgās lapas, uz kurām attīstās sporas. Kad šīs lapas nokalst, tās atgādina ziedu un rosina līgotājus sapņot par Jāņu naktī atrastu papardes ziedu.

Ozoli te ir zemi un ducīgi, resniem, ķeburotiem zariem. Senatnē, kad ozolu mežos vēl ganījās sumbri, mežs bija skrajš un bez pameža noēnojuma, tad ozolos mājāja citas, gaismu mīlošu kukaiņu un ķērpju sugas, kas mūsdienās, kad lielie koki ieaug krūmos, izzūd.

Veci, resni, zaraini ozoli ir daudzu valstu Sarkanajās grāmatās ierakstītā lapkoku praulgrauža iecienītākā mājvieta. Šī divus trīs centimetrus garā vabole, kas lielāko mūža daļu pavada kāpura veidolā, dzīvi vada viena koka dobumā un ēd tikai praulus. Vien divas vai trīs nedēļas lapgrauzim lemts nēsāt spožo vaboles kamzoli, tad tā iznāk dienasgaismā palūkoties uz savu mežu. Ieskatieties vērīgi, varbūt sarežēsiet ozola dobumā novizam retās vaboles košos sānus?

Vecupju nogāzēs pamazām izveidojas nogāžu meži, kas atšķiras no līdzenā vietā auguša meža, jo tos ietekmē upes tuvums, daudzie avotiņi, kas, meklējot ceļu uz upi, iegrauzuši dziļas rievās vecupes sirmajā pierē. Te parasti ir īpašs mikroklimats – lielāks mitrums un noēnojums. Pret ziemeļiem vērstās nogāzēs izveidojas ēnaini lapu koku meži, stumbri apaug ar sūnām un izskatās vēl cienījāmāki. Pret dienvidiem vērstās nogāzēs ir sausākas un gaišākas, te iespējams saule un mājā citu sugu augi un kukaiņi.

Nevērtīgi brikšņi vai retu sugu mājas

Kas te par brikšņiem! – kāds varbūt iesauksies, redzot pirmatnējo, neskarto un mazliet mežonīgo ainavu. Bet jāatceras, ka krituši koki mežā ir neaizstājama dabiska meža sastāvdaļa, kas vēl vairākus gadu desmitus būs mājas dzīvām radībām. Daudzu apdraudētu sugu dzīvei nepieciešami īpaši dzīves apstākļi. Piemēram, bērzu briežvabole uz dzīvi vēja gāztu egļu stumbros ievācas tikai pēc 10–20 gadiem, kad kritālas jau noārdījusi brūnā trupe, bet dižkoksngrauzim, kā to rāda nosaukums, der tikai diži, veci un resni koki.

Īpaši daudz kritalu ir mežos, kas izauguši grūti apsaimniekojamu upju, atteku un vecupju krastos. Cilvēka darbības neskartajos nogāžu mežos daudz nokaltušu koku, kritālas, veci koki ar lieliem dobumiem – īsta paradīze dzeņiem, arī retajam baltmugurdzenim, bet dzeņu izkaltajos dobumos labprāt uz dzīvi iekārtojas mazākā pūcīte – apodziņš. Veco koku dobumos sev mājvietu atrod arī gauras un gaigālas – dobumos ligzdojošo pīļu sugas.

Apbrīnas pilna ir cilvēka acij nesaredzamā dzīve, kas rit nokaltušajos kokos. Zinātnieki izpētījuši, ka mirušā koksnē mājot pat piecas reizes vairāk dažādu vaboļu nekā dzīvā, augošā kokā. Un Zīles takā, kur kritalu netrūkst, var atrast daudz sēņu, ķērpju, sūnu, kukaiņu un putnu sugu, kas cituviet jau kļuvušas par lielu retumu.

Vecupes krasts ik pavasari pārplūst, un tad vītoliem, ievām un baltalkšņiem kājas mirkst slapjumā. Taču šie koki nesūrojas, ir piemērojušies un turpina augt par prieku retajiem kollektīviem ģintis ķērpjiem. Līkie koku stumbri apauguši sūnām, putniem tajos viegli vīt ligzdas.

Ar kritālām bagātos mežos var cerēt ieraudzīt arī reti sastopamo 20 centimetru garo tumšo kailgliemezi.

Parkveida pļavas

Kad ceļš gar vecupi jau pietuvojies Gaujai ar lielisku, baltu smilšu pludmali, kurā kā atvērtā grāmatā var pētīt meža zvēru atstātās pēdas, skatām paveras parkveida pļava, kādu Latvijā vairs nav daudz. Tā ir tāda pļava, kurā izklaidus aug lieli, veci koki, tātad te var dzīvot gan tādas retas sugas, kam patīk daļējs noēnojums, gan sugas, kuru iecienītākā apmešanās vieta ir saules staru glāstīti veci platlapju koki. Uz veco ozolu raupjās mizas dzīvesvietu atraduši ķērpji un reta sēņu suga – košā zeltspore.

Parkveida pļavu kļūst arvien mazāk, tās pamazām aizaug, bet Gaujas ielejā tās vēl var aplūkot. Izmantojiet iespēju izstaigāt mazliet mežonīgu neskartas dabas stūrīti!

Klausīties kurmjus

Ainārs Ančevskis ir Latvijas Nacionālā teātra aktieris, kuram piemīt pozitīva domāšana un dziļš patiesums. Teātris ir liela daļa no viņa dzīves, tāpēc brīva laika aktierim ir maz. Nesen TV3 raidījumā "Gandrīz ideālas vakariņas", kurā piedalījās arī Ainārs, redzējām, ka viņam ir sava gandrīz 200 gadu veca lauku māja Vecumniekos.

Pēdējā laikā arvien vairāk domāju, cik labi, ka ir darbs, turklāt tāds, kas man patīk. Tas man ir galvenais. Protams, vienmēr var sūkstīties par naudu, tomēr svarīgākais ir tas, ka strādāju tur, kur ir mana sirds. Stājoties teātra fakultātē, es zināju, ka Latvijā nav neviena aktiera miljonāra. Noteikti ir labāk darīt to darbu, kas patīk, nevis sakostiem zobiem cīnīties tikai par finansēm.

Rīgā reizēm ar dēlu aizeju uz kādu muzeju vai ar velosipēdiem aizbraucam uz Mežaparku. Vairāk brīva laika man ir vasarā, kad dzīvoju laukos.

Mūsu ģimenei ir sava lauku māja. Mana sieva Marta māju Vecumniekos atrada nejauši internetā. Viens no iemesliem, kāpēc mēs to nopirkām, bija tas, ka apkārt ir pļavas un gara zāle, kurā mans dēls sēdēja ar pliku dupsī un priecājās par smilgām. Mēs sapratām — ko gan vēl vairāk vajag. Tā ir arī galvenā sajūta par šo māju. Protams, mēs sapratām, ka mājā būs daudz darba jāiegulda, bet pa pāris gadiem lēnu garu šeit viss iet uz priekšu. Pamazām sāku saprast, ko vēl vajadzētu izdarīt. Reizēm gribas vienkārši pasēdēt pie ugunskura, paklausīties, kā kurmji rokas un āboli krīt. Ļoti daudz laika pavadu, pļaujot zālienu, jo teritorija ir paliela. Negribas aizlaist, lai pēc tam izveidotos kūla un kāds labdaris pielaistu uguni. Mums ir arī mazs dārziņš, tas gan sievas pārziņā. Šogad mums bija savas sviesta pupiņas, gurķīši. Esmu dabūjis arī pa ausīm, jo sanācis pārbraukt pāri kādam floksim, esmu nopļāvis kādas pāris tulpju dobes. Tagad, ja kaut kas tiek ielikts zemītē, tad man tas tiek parādīts vai tiek pielikts klāt kāds akmens vai mietiņš. Viena dārza daļa ir prom no ceļa, tur var smuki izdzīvoties. Miers tur ir. Ir jūtama arī vēstures pieskaņa. Viena ceturta daļa no saimniecības ir veca un autentiska, bez brūnās grīdas krāsas un dažviet ar papi pie griestiem, vecais ķēķis izteikti melns. Ieejot virtuvē, var sajust veco lauku māju virtuves smaržu. Es nemāku teikt, vai tas ir koku un zaļās zāles dēļ, bet pēc tam, kad esi laukos kādu laiku padzīvojis, īsti uz Rīgu atpakaļ braukt negribas. Ir cerība kādreiz pārcelties dzīvot uz savu lauku māju, sapņojam, ka kādreiz mūsu īpašumā darbosies dēls. Pagaidām izskatās, ka māja varētu kļūt par mūsu dzimtas atelpas brīžu vietu.

Mums ir vīzija par to, kādai lauku mājai būtu jāizskatās. Skatos žurnālus, kur mēdz būt aprakstītas vecas lauku mājas un dizaina ziņā viss smuki atrisināts. Vēlamies saglabāt veco mājas elpu, bet tajā pašā laikā apvienot ar mūsdienu tehniskajām iespējām.

Nosacīts hobijs man jau kopš bērnības ir zirgi. Tie man ļoti patīk. Nedaudz protu arī jāt. Zinu, ka mums mājās kādreiz būs divi zirgi un stallis, tad abi ar dēlu izlaidīsim rīksi. Droši vien tas būs tad, kad tuvošos pensijas vecumam un vairāk varēšu pa Vecumniekiem dzīvot.

Cik sanāk, arī pats veicu remontdarbus. Ir reizes, kad jāaicina meistari, jo nav ne tās pieredzes, ne rocības. Iesāku pats betonēt mājas pamatus, bet sapratu, ka pieredze man ir par mazu. Es ceru, ka man pašam izdosies uztaisīt durvis, jo, kā jau vecai lauku mājai, tās ir ļoti mazas. Tām būtu jābūt lielākām un vecajā stilā, saglabājot autentiskumu. Pateicoties Sāmsalas kalējiem, tika sataisīti visi vecie kalumi, piemēram, eņģītes, bez kurām es nevaru iedomāties durvis.

Daudzi netic, ka esmu no Rīgas. Bērnībā dzīvoju Rīgā, bet vasarās braucu pie vectēva māšas uz Matkuli, netālu no Sabiles. Tur ir īstas lauku mājas. Man kā pilsētniekam tur ļoti patika. Diezgan ātri apguvu zārdu veidošanu. Sestdienas rītos bija jāsakopj kūts un jāizslauc govys. Vasaras man patika.

Apskatīt Latviju sanāk reti, vairāk zinu Kurzemes pusi. Tā ir īpaša vieta, tur ir mana sirds. Mans viedoklis par Latvijas ainavu kļūst aizvien labāks. Es domāju, ka Latvija ir tā vieta, pa kuru latviešiem vajadzētu ceļot, nevis atpūsties citās zemēs. Latvijā ir daudz ko redzēt. Ja ir kaut kas slikts, tad es esmu kā strauss, mēģinu galvu bāzt smiltīs, pēc iespējas mazāk skatos ziņas, jo tad šķiet, ka pasaulē vairs nav nekā laba. Kad sākās tā krīze, cilvēki bija ļoti sabijušies, sēdēja virsū naudai. Es klusībā ceru, ka viss kaut kā atjaunosies. Viss taču būs labi! Galvenais — mēģināt smaidīt. Un nedrīkst sūdzēties.

Ar Aināru Ančevski sarunājās Madara Eglīte

Zaļa un smaržīga

Mūžam jaunā eglīte ir dzīvības simbols, sarkanie āboli, zeltītie rieksti eglītes zaros atgādina paradīzes koku – pārticības simbolu, bet asās skujas atbaida jaunos garus, raganas un burvjus.

Visskaistākā eglīte ir tā, kuru, kopā ar bērniem staigājot pa piesnigušu mežu, esam paši atraduši. Atcerieties, ka katram Latvijas iedzīvotājam ir atļauts personiskām vajadzībām AS "Latvijas valsts meži" apsaimniekotajos mežos nocirst vienu – visskaistāko, viskoplāko, vissmaržīgāko – eglīti, tikai nolūkotās eglītes celma caurmēram jābūt mazākam par 12 cm, augstums nedrīkst pārsniegt 3 m. Eglīti nedrīkst cirst jaunaudzēs, tāpēc uzreiz labāk apskatīt grāvmalas, stigas un vietas zem elektrolīnijām. Un vēl – eglīte jānocērt līdz ar zemi.

Ideāla eglīte

- * Kuplai un proporcionālai eglei augstuma un pamatu attiecība ir 1,5:1;
- * zari visās pusēs izauguši vienmērīgi;
- * galotne nav pārāk kaila;
- * zari ir pietiekami stingri, lai nenolīktu zem rotājumu svāra;
- * ideāla eglīte smaržo.

Lai eglītei ilgāk nenobirtu skujas

- * to iestiprina egles kājā, kurai apakšā ir trauks ar ūdeni, un regulāri pārbauda, vai ūdens traukā nav iztvaikojis;
- * pirms likšanas aukstā ūdenī egles stumbru iezāgē un uz mirkli iegremdē verdošā ūdenī;
- * eglīti vienu dienu patur ūdenī, kam pievienots glicerīns;
- * egli ievieto šķīdumā, kuru pagatavo, vienam litram ūdens pievienojot divas tējkarotes citronskābes, vienu ēdamkaroti želatīna un divas ēdamkarotes krīta pulvera.

Īsta atpūta dabā - nāc!

Jaunmoku pils

Tumes pagasts, Tukuma novads, LV-3139
Tālruni 26187442, 63107125, www.jaunmokupils.lv

Atpūtas un tūrisma centrs "Spāre"

"Dumbri", Ģibuļu pagasts, Talsu novads, LV-3298
Tālrunis 26669099

Atpūtas un tūrisma centrs "Ezernieki"

"Ezernieki", Indrānu pagasts, Lubānas novads, LV-4830
Tālruni 26671421, 27840643, 26666090

Tērvetes dabas parks

Tērvetes sils, Tērvetes pagasts, Tērvetes novads, LV-3730
Tālrunis 63726212

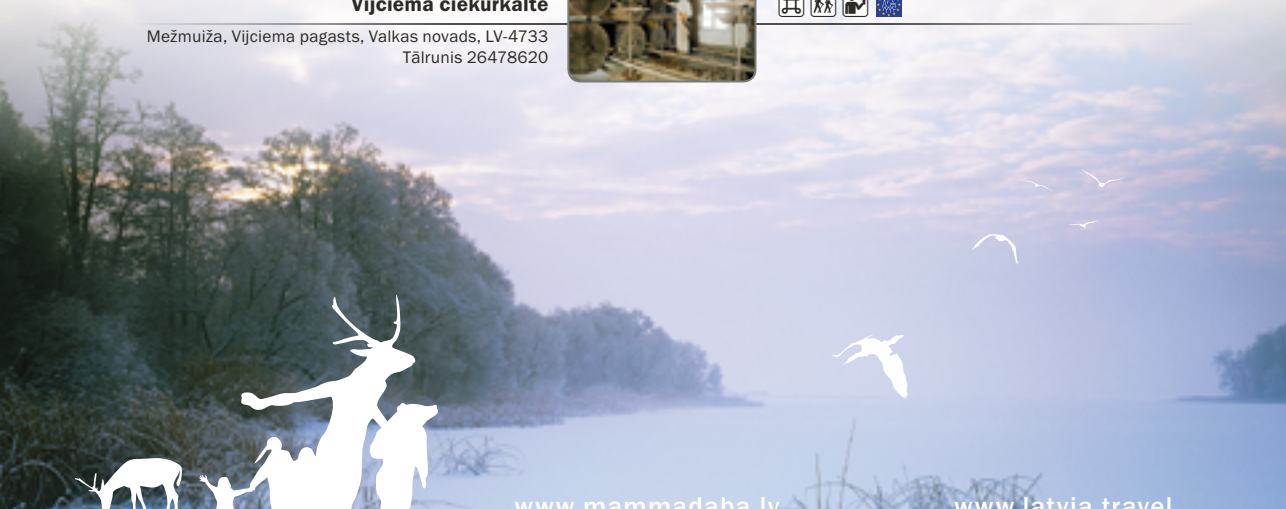
Kalsnavas arborētums

Jaunkalsnava, Kalsnavas pagasts, Madonas novads, LV-4860
Tālruni 64826568, 29233063, 27841099

Vijciema čiekurkalte

Mežmuiža, Vijciema pagasts, Valkas novads, LV-4733
Tālrunis 26478620

www.mammadaba.lv

www.latvia.travel